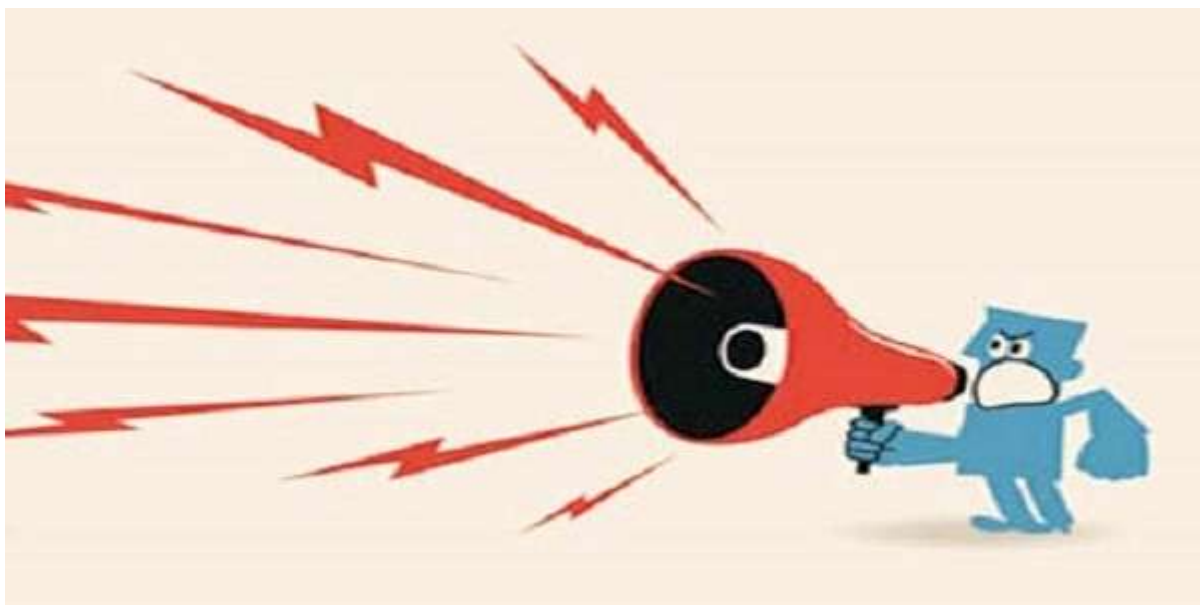

Конфлікт у регіональних онлайн-медіа: ігри з вогнем на порохівій діжці

18 грудня 2015 *Отар Довженко* 185 *Марина Довженко* 34 версія для друку

Вторинність, недбалість і упередження, недостовірні джерела, копіейст і ретрансляція пропаганди агресора — головні проблеми висвітлення тем, пов'язаних із війною.

Лева частка публікацій, що стосуються найважливішої й найболючішої для країни теми, створюється методом копіювання чи переказування чужих слів. Пасивність журналістів, їхнє небажання перевіряти факти, фільтрувати джерела й дотримуватися стандартів створює ідеальне середовище для поширення пропаганди, упереджень, фейків і наклепів.

У межах проекту Школи журналістики Українського католицького університету та Львівського медіафоруму «[Конфлікт у медіа і медіа в конфлікті](#)» ми провели моніторинг онлайн-видань із шести областей — Дніпропетровської, Закарпатської, Львівської, Черкаської, Одеської та Сумської. Предметом дослідження були матеріали про збройний конфлікт, його учасників і наслідки. Загалом цих тем — бойових дій у Донецькій та Луганській областях, окупації Криму, українських військових та добровольців, їхніх родин, ситуації на окупованих територіях та їхніх мешканців, дій влади самопроголошених республік, переселенців, волонтерів тощо — прямо чи опосередковано стосувалися 1650 матеріалів, або 9,2 % від 18 тисяч публікацій, що вийшли у дванадцяти виданнях протягом травня 2015 року. Обрали саме травень, оскільки вже в червні регіональні медіа почали переходити в передвиборчий режим. Проаналізувавши ці публікації, ми визначили низку головних проблем і негативних тенденцій у висвітленні конфліктної тематики в регіональних ЗМІ. Повну версію звіту можна переглянути [тут](#).

Головною проблемою, що значною мірою зумовлює всі інші, є **вторинність**. В усіх аналізованих виданнях кількість авторських та власних матеріалів про ситуацію в зоні збройного конфлікту, на окупованих територіях, у прифронтовій зоні є мізерною. Авторськими або створеними на власному матеріалі частіше є публікації про бійців із регіону, в якому виходить видання, а також переселенців,

мобілізацію та волонтерів. Але й тут кількість копійцею чужих новин та офіційних повідомлень зашкалює.

Інформація з недостовірних джерел

Джерелами інформації про події, що стосуються збройного конфлікту, здебільшого є повідомлення інформаційних агентств, прес-релізи та прес-конференції, публікації інших ЗМІ (не лише українських, але й російських і навіть тих, що виходять на окупованих територіях). В абсолютній більшості випадків факти, викладені в таких публікаціях, відтворюються без перевірки. При цьому регіональні новинарі зазвичай використовують як джерело соціальні мережі та блоги, не перевіряючи інформації.

Ба навіть не змінюючи стилістики повідомлень. Цитата з [публікації](#) львівського сайту ZIK про начебто вбитих на окупованій території дівчат: *«Вони відсвяткували 9 травня і їхали додому приблизно о пів на дванадцятую ночі. Мудаки з комендатури (їх було троє) відкрили по них вогонь. Просто так. Може, машину хотіли віджати. Ну, це не важливо. Загалом, постріляли. Двох дівчат більше немає і хлопець однієї з них (він ополченець) сьогодні вкоротив собі віку, не витримавши втрати дівчини»,* — написав адміністратор в паблику «Сніжнянські новини» в соціальній мережі «ВКонтакте». Жодних ознак того, що редакція бодай спробувала перевірити цю інформацію, немає.

Кричущим порушенням не лише стандартів, але й професійної етики є публікація «ПроЗахід» [«Як на Волині колишня санітарка "відмазує" хлопців від армії»](#), створена за матеріалами видання «Під прицілом»: *«У соцмережах пишуть про колишню медпрацівницю, санітарку з ковельської лікарні, яка "за винагороду" "відмазує" юнаків від служби в армії. Після отримання грошей шахрайка зникає з ними. Називають навіть її — це, мовляв, Остапчук Наташа. Вона обіцяє хлопцям "відмазати" від армії за "всього" \$500. Принаймні двоє таких попалися на її вудочку»*. Ані видання-першоджерело, ані закарпатський сайт, що републікував інформацію, не перевірили, наскільки справедливими є звинувачення на адресу людини, яку назвали шахрайкою, та ще й не надали їй слова для захисту.

41 020
 Like

179 555
 Like

стаття > [світ](#)

Як на Волині колишня санітарка "відмазує" хлопців від армії

0 0

У содеромок твдуп, по кстшо мктрпцн-тпц, снктрпу з кстпн-сктп пктрм мкт "жкт-жктпц" "вдмктпц" знкм мд стпктп в стп. Пстп втрмктп гротп С.жктп знкпс з мкт.

Нктмктп нктп П — жт, жктп. Остпктп. Нктпшт. Бктп обктпс мктпцп "вдмктпц" зкт армі зп "пскотп" 5500. Пктпктпч дктп гротп пстпктпс нкт п аудотп. "жктр нктпктпктпс псктпктп гротп. пкт пстпктпч пктпд "пкт прктпктп".

Актп стп нктпч нктпктпч адрес, дкт нктпч шктпктпч дктп. Мктпктпч, зктп жкт дул.Грктпссктпчот, "п у Котпч. Стпктпктпч, дкт зктпс ктпформктпч дктпжктпстпч прктпктпч нктп... гротпжктпжктпч.

Якщо в наведеному вище випадку необачна публікація могла поламати людське життя, то в наступному — спричинити паніку в регіоні. **«Випускникам ужгородських ВНЗ разом з дипломами вручатимуть і повістки?»** — «дистанціюючись» від інформації за допомогою знаку запитання в кінці заголовка, повідомляє «Мукачево.нет». «Про це в групі "Ужгород" у Фейсбуці написав представник одного з училищ міста Ужгорода. "За інформацією обласного департаменту освіти і науки на свято вручення дипломів випускникам нашого училища (та й інших навчальних закладів) хочуть прийти представники військкомату для вручення юнакам повісток. Наразі є лист, у якому департамент просить повідомити час та дату проведення урочистостей", — написав чоловік».

Авторі новини не уточнюють ані прізвища автора, ані назви училища; не дають і посилання на допис, тож читачі не мають змоги побачити джерело й оцінити його правдивість.

сепаратистам або відсутністю доступу до них для отримання коментарів, адже в багатьох випадках слова не дають саме українській стороні.

Черкаське видання «Вчасно» в матеріалі «Сотня бійців АТО відтепер охоронятиме Черкаську продовольчу компанію» змальовує ситуацію, в якій велика група учасників бойових дій втрутилась у протистояння між власниками приватного підприємства. При цьому, називаючи цей конфлікт рейдерським захопленням, журналісти не надають слова другій стороні й не ставлять питання, чи на законних підставах військові беруть участь у протистоянні. Інший матеріал «Вчасно» під заголовком «Ця війна нікому не потрібна! Гинуть найкращі, гордість нації» є монологом командира дивізіону 43-ї артилерійської бригади Анатолія Стуженка. Офіцер звинувачує державу в корупції та махінаціях, спрямованих проти військових, однак слово представникам Міністерства оборони, що начебто обкрадає солдат, не надано, а наведені Стуженком факти не перевірено. В багатьох аналізованих виданнях звинувачення на адресу влади — продажність військкоматів, погане забезпечення військових, зрада, відсутність підтримки для переселенців або сімей загиблих, — поширюються без перевірки й балансу, з посиланням лише на постраждалих або обвинувачів.

У матеріалі сумської «Панорами» [«Депутата Сумського горсовета военкомат обвинил в отказе от мобилизации»](#) ситуація, коли військкомат помилково висловлює претензії до людини, яка вже є військовослужбовцем, описана з використанням лише одного джерела — фейсбук-сторінки згаданого депутата. І хоча він закидає військкоматові недбалість, називаючи конкретну людину, яка відповідальна за помилку, позиції другої сторони в публікації немає.

Коментарі експертів, що могли б допомогти журналістам розібратися з нюансами військової тематики або, наприклад, правових аспектах статусу переселенців, у матеріалах регіональних видань практично не трапляються. А якщо й трапляються, то замість позиції однієї зі сторін конфлікту, а не як доповнення до збалансованого матеріалу.

Використання дражливих тем для піару та реклами

Джинса й політичний піар — також звична проблема українських медіа, однак використання чиновниками, політиками й комерсантами патріотичних мотивів для самопіару виглядає особливо цинічним. Справжнє засилля таких матеріалів ми виявили у досліджуваних черкаських виданнях.

Зокрема, [«Прочерк»](#): «Голова Черкаської облдержадміністрації Юрій Ткаченко перевірів, як відбувається зведення оборонних укріплень на сході країни» (про те, як Ткаченко інспектує шанці, протягом травня вийшло чимало однотипних новин), «Про те, як черкаська династія інженерів перетворилася на військово-волонтерську, розповідає на своїй сторінці у “Фейсбуці” голова облдержадміністрації Юрій Ткаченко», «Виконуючий обов’язки начальника Управління ДСНС області, полковник служби цивільного захисту Сергій Озеран під час зустрічі з колегами подякував їм за відданість присязі, професіоналізм та висококваліфіковану роботу, яка отримала високу оцінку від керівництва штабу АТО та місцевих органів влади», «Новий очільник району 5 місяців був у зоні АТО прикордонником» тощо).

Ткаченко подивився, як черкащани будують оборонні укріплення на Сході

03 травня 2015, 16:47 Новини Черкас та Черкаської області

Голова Черкаської облдержадміністрації Юрій Ткаченко перевіряє, як відбувається зведення оборонних укріплень на сході країни.

«Черкащина вносить свій вклад у зведення оборонних укріплень на Сході. Побував на «нашій» длянці, щоб побачити хід робіт на власні очі, провів декілька зустрічей, які мають прискорити ці роботи, і залишився задоволений. Черкащина вкладається у визначений Києвом термін» — написав на своїй сторінці в соціальній мережі «Фейсбук» Юрій Слосопич

Апофеозом використання теми збройного конфлікту з рекламною метою є публікація видання «Прочерк» [«Наші чоловіки, які йдуть до зони АТО, заморожують сперму»](#), маркована як реклама.

У іншому черкаському виданні, «Вчасно», в [матеріалі](#) «Народний депутат Олег Петренко у своєму «Фейсбукі» поділився власними думками стосовно так званої демілітаризації важливого стратегічного об'єкта поблизу Маріуполя» викладено емоційну цитату нардепа, яка не має жодної інформаційної важливості для суспільства. Депутатові присвячені й інші публікації: «Народний депутат України від 194 виборчого округу Олег Петренко провідав рідний йому батальйон «Азов», у складі його воює багато черкащан», «Народний депутат Олег Петренко підкреслив, що аналогічні

центри потрібно відкривати у всіх областях України і він готовий активно включитися у вирішення проблем АТОвців, у тому числі, і на законодавчому рівні» тощо. Низка матеріалів подібної тональності присвячена місцевій владі: *«Матір розчулила синова посмертна відзнака. Як міській, так і обласній владі вона подякувала за постійну підтримку й турботу. Тепер жінка мріє, аби Євгенові присвоїли звання Героя України».*

В обох аналізованих сумських виданнях опубліковані ідентичні матеріали, що просувають громадський рух «Патріоти України» (*«Ми всі — Патріоти України»*). При цьому, якщо в «Панорамі» він опублікований під псевдонімом І.Д. як редакційний, то в «Данкорі» — із позначкою «реклама». У матеріалі наведено цитати декількох бійців добровольчих батальйонів, а також — на рівні з ними — сумського політика Миколи Полілуя, який у бойових діях участі не бере. Таким чином підтримку військових та волонтерство сумський політик використовує як своєрідний локомотив для власного політичного піару.

Проблема піару на крові та героїзмі так само гостро стоїть у закарпатських та дніпропетровських виданнях. Дещо кращою, але також не ідеальною, є ситуація в інших регіонах.

Некоректна лексика й мова ворожнечі

Найбільша кількість порушень принципу використання конфліктно нейтральної лексики є наслідком не емоційної невірноваженості, а навпаки — байдужості та пасивності журналістів. Наприклад, бойовиків так званих ДНР і ЛНР у публікаціях дніпропетровського агентства «Мост» названо «варварами двадцять першого века», «российско-террористическими войсками», «преступниками», «захватчиками», «злоумышленниками», «главарями бандитов», «коллорационистами», «терористами», українських військових — «нашими», «нашей стороной», «нашими боевыми побратимами», «героями» тощо. Здебільшого це цитати з офіційних повідомлень антитерористичного центру, Генерального штабу, РНБО та інших органів. У черкаському «Вчасно» зустрічаємо формулювання «агресор і його найманці», у закарпатському «ПроЗахід» — «терористичні війська».

Трапляються «российско-террористические войска» і в публікаціях одеського видання «Думская»; текст новини цього видання про загибель військовослужбовця з Одеси, побудованої на неперевіреному повідомленні анонімного джерела, закінчується фразою «Вечная память павшим за свободу и независимость Родины!». Натомість одеське видання «Таймер» використовує означення «повстанцы», «вооружённые силы ДНР», «подконтрольная Киеву территория» та «правительственные войска». Наприклад: *«Жители Мариуполя сообщают о том, что вечером 27 мая артиллерия правительственных войск, расположенная в окрестностях города и на его территории, вела массированный обстрел позиций сил самопровозглашённой ДНР, по предварительной информации ключевой целью было многострадальное Широкино»*. У новині про загибель одного з лідерів сепаратистів Олексія Мозгового вбитого називають «один из наиболее популярных полевых командиров самопровозглашённой ЛНР».

У черкаському виданні «Прочерк» ідеться про *«присвоєння цих нагород за проявлений героїзм, мужність, відданість і вірність військовій присязі, безкорисливу любов до Батьківщини та народу України, пожертвування власного життя задля відстоювання територіальної цілісності нашої держави»; «війна, яка йде на сході, є вітчизняною, визвольною, і перемога в ній буде за Україною, бо за нею Бог і правда»*. Черкаський сайт «Вчасно» називає «героями» не лише всіх загиблих під час бойових дій, незалежно від обставин загибелі, а й живих учасників конфлікту. У цьому ж виданні

зустрічаємо [заголовок](#) «У Черкасах нагородять героїчно загиблих героїв відзнаками та грошовими преміями».

Часто трапляються формулювання, що висміюють або принижують представників окупаційної адміністрації або лідерів бойовиків. До прикладу, у «Високому Замку» (Львів) вийшов матеріал із заголовком «[Кримська прокурорша “няша” повідомила про затримання бійця “Азову”](#)». Це видання також використовує формулювання «хлопці» та «наші хлопці», ба навіть «українські воїни-укропи» на позначення українських військових.

Не є поодинокими публікації, в яких вимушених переселенців із окупованих територій називають біженцями. В одеському виданні «Думская» бачимо публікацію «*Женский монастырь в Одесской области уже готов принять полсотни беженцев с востока Украины*», але особливу увагу слід звернути на [матеріал](#) «СБУ накрыла вечеринку сотрудника религиозной организации: нашли торт с флагом “ДНР”, пистолет и беженок легкого поведения», що вийшов у цьому виданні: «*Гости подарили виновнику торжества большой торт с изображением герба и флага террористической организации “ДНР”, а также флага России. В ответ мужчина накрыл стол с дорогими импортными напитками и пригласил на праздник десяток девушек, предоставляющих сексуальные услуги. При этом он высказал довольно нестандартное желание, заказав жриц любви, являющихся переселенками из Донецкой области*».

Новости ТВ СММ Выборы Вид

28 мая 18:28

СБУ накрыла вечеринку сотрудника религиозной организации: нашли торт с флагом «ДНР», пистолет и беженок легкого поведения

Сотрудник Службы безопасности Украины проработал в одном из мест отдыха Одессы, где отмечал свое 25-летие некий работник епархии одной из православных церквей Дмитрия П., который в также трудится журналистом на одесском телеканале и является помощником одного из народных депутатов.

Об этом «Думской» сообщили источники в правоохранительных органах.

A screenshot of a mobile application interface. At the top is an advertisement for 'МЕБЕЛЬ ШЕСТОЙ ЭЛЕМЕНТ' (Furniture Sixth Element) with a pyramid logo and the text '5-й этаж Закарпатская улица'. Below this is a date '18 декабря' (December 18). There are two news items: 'В Сумском районе Одессы уличили торговцев мясом' (In the Sumy district of Odessa, street vendors were caught) and 'Одесские «ИТ А» объявили в постык «Валькирии»' (Odessa 'IT A' announced 'Valkyrie' in a post). Below this is an advertisement for 'ДИТЯЧИЙ СУПЕРМАРКЕТ ЧУАОСТРІВ' (Children's Supermarket Chuaostriv) featuring a giraffe character and the text 'Чекає гостей!' (Waiting for guests!). At the bottom is another date '17 декабря' (December 17).

Деякі видання, навіть намагаючись формально дотримуватися стандартів висвітлення дражливих тем у новинах, не обмежують у застосуванні мови ворожнечі та некоректних оцінок своїх колумністів і блогерів. 28 травня в публікації дніпропетровських «Лиц» читаємо: «*ДыНэРо на весь мир показало истинную сущность, скрывающуюся под гордыми названиями ополченцы и борцы за независимость... сущность обычных алкоголиков, наркоманов и мародеров*», а мешканці окупованих територій названі

«домбавийцями». 19 травня: «Самый мудакый блокпост при въезде в Лисичанск. Наглые, расфуфыренные, как павлины, самодовольные менты, которым самое место на передовой»(на позначення бойовиків у матеріалі використане некоректне слово «сепары»). 14 травня в одній із колонок видання трапилася фраза: «Почему в Одессе так быстро и решительно сожгли любителей “русского мира”, мне объяснил одесский маршрутичик».

Особливо багате на мову ворожнечі та пропагандистські штампи одеське видання «Таймер»: «Нашим детям и внукам придётся еще много лет работать, чтобы вернуть “доброму” Западу его многочисленные евrokредиты, разворованные и растраченные на никому не нужную братоубийственную войну», «Прозападным «очильникам» обновлённой на Майдане украинской нации не нужны люди, способные самостоятельно анализировать происходящее, трезво оценивать все «здобутки» и «перемоги», имеющие собственное мнение по тем или иным вопросам. Нет, нужно тупое и безмозглое стадо, донельзя оболваненное собственным эфемерным величием и ненавистью к «москалям», свободное лишь в одном аспекте — петь гимн, кричат лозунги и размахивать флагом», «Жители Юго-Востока в большинстве своем сделали правильный выбор — и заплатили за это сотнями поломанных и безвременно прервавшихся жизней» тощо («блог Диментія Ворошилова»).

У публікації черкаського сайту «Вчасно» «Троє чоловіків з Черкащини потрапили до бази сепаратистів» розпалюється ворожнеча до невизначеного кола людей, яких можна запідозрити в сепаратизмі: «Сайт створено небайдужими українцями, він спрямований на інформування громадян про те, хто причетний до подій, які відбувалися в містах України, коли організовувалися мітинги з сепаратистськими гаслами і прапорами РФ. Частина цих людей уже знаходиться або за межами нашої країни, або приймає участь у бойових діях на Сході України, прийнявши сторону терористів і бойовиків. Але ще чимала частина залишається поряд з нами, їздить з нами в одному громадському транспорті, працює і тихо ненавидить все те, що для нас зветься Батьківщина, — зазначають на сайті».

Ретрансляція новин і пропагандистських меседжів окупаційних ресурсів

Намагаючись висміювати дії влади самопроголошених «ДНР» та «ЛНР» та окупованого Криму, підкреслювати абсурдність і карикатурність ситуації на цих територіях, засоби масової інформації виступають мимовільними агентами тамтешньої пропаганди. При цьому вони часто цитують пряму мову ватажків сепаратистів. Наприклад, дніпропетровські «Лица» 1 травня публікують зі скороченнями інтерв'ю Павла Дрьомова російському виданню «Спектр». 16 травня у виданні з'являється «кумедне» відео коментарів Павла Губарева російським журналістам, супроводжуване в'їдливим коментарем; у той самий день із посиланням на міністра так званої ДНР виходить новина про ухвалення в самопроголошеній республіці закону «Про оборону». 20 травня «Лица» публікують новину про намір «ДНР» узяти участь у чемпіонаті з футболу серед невизнаних держав, 21 травня — про створення мобільного оператора «Феникс», 22 травня — про випуск у «ДНР» своєї кока-коли. Інша публікація розвінчує «казнь ополченця и его беременной жены, предположительно батальоном “Донбасс”», наводячи відеозапис; також 10 травня на сайті «Лица» з'явився 30-хвилинний пропагандистський відеофільм про Донбас, знятий у Росії.

В усіх випадках видання нарочито дистанціюється від предмету публікації за допомогою лапок («закон», «правительство», «республика») або формулювань «так называемый», «фейковый» тощо. Подекуди це жодним чином не змінює змісту, наприклад: «В Макеевке и пригородах Донецка террористы проводят масштабные “фильтрующие мероприятия” по поимке “шпионов”, “диверсантов”, “украинских партизан и подпольщиков»» («Лица», 10 травня). Водночас факти з

сепаратистських медіа відтворюються без перевірки; також у публікаціях наведена пряма мова представників самопроголошеної адміністрації «ДНР» і «ЛНР». Схожі приклади зафіксовані у «Високому замку» (Львів) — наприклад, публікація від 2 травня «Захарченко відмовився проводити вибори за законами України і “віддавати” кордон» містить цитати Олександра Захарченка та побудована на матеріалах сайту «Русская весна».

Чимало ретрансльованих повідомлень сепаратистських видань зафіксовано в одеському виданні «Таймер», і то без жодного дистанціювання та лапок. До прикладу, новина про затримання російських військовослужбовців у Щасті значною мірою складається з цитат із видань «ЛНР». На повному серйозі «Таймер» висвітлює конкурс краси в «ЛНР», цитуючи тамтешніх урядовців: «*“Это мероприятие проводится для того, чтобы в очередной раз доказать всему миру — в Донбассе всегда были и есть самые красивые, очаровательные и умные девушки”*», — *заявил министр по делам семьи, молодежи, спорта и туризма ЛНР Станислав Винокуров*. Новиною для одеського видання стало й рішення самопроголошеної влади дозволити мешканцям окупованої території реєструвати зброю: «*Как сообщил начальник отдела разрешительной системы и лицензирования МВД ДНР Сергей Злищев, трофейное, найденное и другое оружие — всё, что калибром до 11,43 мм — будет регистрироваться*». Отже, хоча мотивація дніпропетровського та одеського видань є кардинально різною, обидва вони легітимізують самопроголошені «ДНР» і «ЛНР» в українському інформаційному просторі.

Відеозвернення з сепаратистського каналу NewsFront поширює й закарпатське «Мукачево.нет», повідомляючи, що до рук сепаратистів начебто потрапили списки військових із цього регіону: «*У відео видно, що в книзі зазначені детальні дані про закарпатських бійців — ім'я, номер телефону, місце проживання та інформація про членів сім'ї. У відеозверненні ДНРівців згадуються військові з Виноградова, Іршави, а також Франківщини*». Таким чином видання значно розширює аудиторію пропагандистського матеріалу, який чинить психологічний тиск — а отже, допомагає пропагандистам «ДНР» досягти своєї мети. Те ж стосується і закарпатського сайту «ПроЗахід», що опублікував 9 травня фотогалерею та відео з парадів в окупованих Донецьку та Луганську.

Маніпулятивне висвітлення конфліктних ситуацій, пов'язаних із переселенцями тощо

У жодному матеріалі аналізованих видань ми не виявили агресії чи негативних упереджень щодо переселенців. Проте непоодинокими є випадки, коли темою відсутності належної допомоги або гуманного ставлення до переселенців медіа маніпулюють, імовірно, в політичних цілях. У [публікації одеського видання «Таймер»](#) від 28 травня наголос зроблений на тому, що влада виганяє переселенців із санаторію і не допомагає їм: «*Напомним, что на железнодорожном вокзале “Одесса-Главная” находится координационный центр по вопросам вынужденно перемещённых украинских граждан. Впрочем, по словам переселенцев, обращения в него особой пользы не приносят*».

ТВОИ СЛОВА

28 Мар 18:01

Один из их исчал из изолятора ОБУ

в суд на пусть он ответит за свои слова

ара спасены Беловеского района с ой ыном

ласти растут андоржмент и их трудоперевлок

апского района ильём и арифметикой

исты пассажирских иков заставит строить

дорементники ь морской охраны «Аметист»

илась и премьеры седьмого эпизода йн»

Беловеского района

Одесская область: переселенцев выселяют из санатория Сергеевки

Переселенцев, которые на данный момент проживают в санатории Сергеевки «Сэнэатати», перестают кормить и оставляют без электричества.

Об этом ТАЙМЕРУ сообщил один из жителей учреждения.

Причиной сложившейся ситуации стал государственный долг оздоровительному заведению на общую сумму в 22 миллиона гривен.

Как сообщает один из переселенцев, Лилия Сергеева, с 1-го июня руководство оздоровительного учреждения полностью прекратило их питание, а электроэнергию будут включать лишь на один час в сутки.

«Мы с сыном — инвалиды 2-ой группы, чернобыльцы. Ехать обратно мы не можем, ведь не знаем, что обнаружим по приезде. А здесь с 1-го июня нас перестали кормить. Готовить самостоятельно мы не можем — так как отключили свет. Только на час его будут давать, и то, только для подзарядки телефонов — так как на большее сеть не предназначена», — делиться проблемами Лилия, которые в частности застали и других жителей «Сэнэатати».

Ранее Тургай заверял переселенцев, что сможет обеспечить каждого из них жильём вплоть до октября текущего года.

По словам Лилии Сергеевой, каждый из них надеялся на стабилизацию ситуации на востоке страны и скорое возвращение домой.

Также наша собеседница рассказала, что директор санатория порекомендовал обратиться на горячую линию помощи переселенцам либо поспособствовать перечислению госдолга на счёт оздоровительного заведения.

У черкаському «Вчасно» [йдеться про родину переселенців](#) із Луганська («зі сходу»), яка розглядає можливість повернутись на окуповану територію через відсутність роботи: «Громадський активіст і юрист Валерій Макеев каже: проблема із працевлаштуванням як переселенців зі сходу, так і черкасів нині постала особливо гостро. І ситуація Наталії типова. Якщо найближчим часом Наталія не знайде роботу, вона вимушена буде повернутись до Луганська, де у неї залишилась нерухомість. Про цю перспективу вона воліє не думати, але і не відкидає її». У публікації відповідальність за невтішне становище родини з Луганська перекладається на суспільство, яке начебто не дало їй роботи, хоча жодної статистики, що підтверджувала б типовість такої проблеми, не наведено.

Схожу картину бачимо в [публікації](#) закарпатського «Мукачево.нет»: «Коли родина тільки вирішила залишитися на Закарпатті, реально відчутної допомоги від держави відчутно не було: «Координаційний штаб був створений, люди, ніби, працювали, але що вони робили — невідомо. І до цих

пів, в принципі, ситуація не змінилася”, — каже Наталія Цодікова». Чи справді саме цій родині не допомогли, і хто саме, видання не перевіряє, натомість наводить цитату, що містить хибні узагальнення: «“На самом деле, здесь в Ужгороде и на Закарпатье хватает своей ваты. Люди есть настолько пророссийски настроенные, что даже мне говорят, что я — фашист. Что из-за меня война, потому что нечего было там за Украину держаться. Здесь тоже такое есть”, — каже Євген».

Хибні узагальнення

Узагальнюючи, журналісти сприяють поширенню хибних та небезпечних стереотипів, що стосуються зони конфлікту та її мешканців. Так, створюється враження не лише про частини Донецької та Луганської областей, що є окупованими або прилеглими до лінії розмежування, а про «Схід» загалом як про зону конфлікту й небезпеки. *«Сотня міліціонерів з Житомирщини вирушила на буремний схід України», — читаємо в [повідомленні львівського «Високого Замку»](#). Слово «Схід» на позначення зони конфлікту трапляється в матеріалах видання неодноразово. Використовують це слово і черкаські «Вчасно» (тут трапляється некоректне означення «східні рубежі України», хоча йдеться про лінію розмежування на українській території) та «Прочерк», і закарпатське «ПроЗахід». «Мукачево.нет» [повідомляє](#): *«12 бійців, які загинули захищаючи Батьківщину на Сході країни, стали почесними громадянами міста. Опісля, пам'ять та подвиг героїв вшанували хвилиною мовчання»*. У публікації сумської «Панорами» *«Восток України: новая реальность»* під словом «Восток» маються на увазі окуповані території.*

У низці публікацій «Високого Замку» участь у бойових діях або навіть перебування військовослужбовців в зоні конфлікту автоматично прирівнюється до героїзму. Водночас у багатьох матеріалах, наприклад, сайту ЗІК акцентовано на протиставленні військового керівництва та волонтерів; до прикладу, новина [«Мобілізовані вчаться захищати Україну у домашніх капцях та джінсах»](#) від 24 травня містить узагальнення *«У Міністерстві запевняють, що днями усі мобілізовані будуть одягнуті і взуті. Але ні хлопці з передової, ані мобілізовані у це не вірять, тож купують за власні гроші або сподіваються на поміч волонтерів»*.

Матеріал сайту ЗІК, створений із використанням публікації «ТСН.ua», викриває «зрадників» поміж місцевого населення прифронтової зони: *«Переважає частина з тих людей, які тут залишилися, це люди похилого віку і за великим рахунком пред'явити їм нічого. Але українські бійці підозрюють, що саме це місцеве населення точно наводить ворожу артилерію на українські позиції. Те що така співпраця між бойовиками та цивільними існує, майже в кожному секторі для українських військових не новина. Навіть відомі розцінки за зраду: кілька сотень гривень — за “злив” позицій, тисяча — у разі влучання у “засвічену” ціль. Те, що ворожі снаряди прилітають на подвір'я односельців, зрадників мало турбує. Не обходить їх і те, що осколками вбиває та калічить їхніх багаторічних сусідів»*. Заголовок цього матеріалу — [«В зоні АТО цивільні за гроші «здають» позиції сил АТО»](#) — сам по собі є небезпечним і некоректним узагальненням.

Поширеними є узагальнення, що змальовують усіх українських військових як патріотів. *«Солдати ввічливі, сповнені патріотизму до рідної Батьківщини, горді тим, що їм готується достойна зміна», — йдеться в [матеріалі черкаського видання «Вчасно»](#) про відвідини військової частини. «Наші хлопці зачекалися, сепаратисти чи наймані бійці, як їх там краще назвати, не гребують застосовувати важку зброю, зброю, заборонену умовами Мінських переговорів, але... Ми готові боронити наше в будь-який момент. Ми тут всі Патріоти України», — цитує бійця добровольчого куреня УНСО анонімний автор сумської «Панорами».*

Подекуди хибні узагальнення стосуються суспільства, яке, на думку журналістів, не досить активно реагує на потреби фронту. «Сумчане переключаються на свої частные, бытовые проблемы, в то время как боевые действия на востоке Украины продолжаются и наши земляки, как и прежде, принимают в них активное участие», — [пише авторка сумського видання «Данкор»](#). Ті самі мотиви бачимо в публікації «Черкаську волонтерку обурює, що люди продовжують жити безтурботним життям на фоні війни» онлайн-видання «Вчасно». Цитуючи сторінку волонтерки в соціальній мережі, черкаське [видання наводить її цитату](#): «Чоловіки! Хлопці! Студенти! Школярі! Мені 18 років. Свій наступний День народження, ймовірно, проведу, на «сухих» борцях. Чи не здається вам, джентльмени, що ви занадто довго ховалися за моєю спиною?».

Результати дослідження буде використано для підготовки та проведення тренінгів із висвітлення дразливих тем у регіонах. Чи зміниться ситуація за рік, покажуть результати контрольного моніторингу, який буде здійснено 2016 року.